

-vervolg van blad 1884w1

Veroorloof mij daarom, mijnheer de redacteur, ter wille uwer lezers, onder wier aandacht de zaak nu eenmaal gebracht is; óók ter wille van de Unie: "*Een school met den Bijbel*", uit wier naam ik sprak, zelf in korte trekken den inhoud en gang mijner rede hier mede te deelen.

Mijn betoog was drieledig:

*Ten eerste* noemde ik de School met den Bijbel noodzakelijk, *omdat de school niet enkel onderwijzen, maar ook opvoeden moet*. Ik wees er op, dat de plicht, om den *geest* van het kind gezond, krachtig voedsel toe te dienen, op de ouders rust, evenzeer als die andere, welke hen noopt hunne kinderen naar het lichaam te voeden, kleeden enz. En daar nu de ouders om velerlei reden dikwerf dat onderwijs niet zelf ter hand kunnen nemen, komt de School het doen in hunne plaats. Maar dan geldt ook voor de School dezelfde vermaning als voor de ouders: "voedt hen op in de leering en vermaning des Heeren". De geest, waarin iets gedaan wordt, geeft aan het gedane richting en waarde. Zoo is hier dus de geest aangegeven, waarin het onderwijs moet worden toegediend. De "leering en vermaning des Heeren", is het zout, waarmee het geestesvoedsel, dat door de School wordt voorgezet, moet worden toeberaid. Nog duidelijker gezegd: wie het kind recht wil onderwijzen, moet het doen in dien geest, waarin Gods Woord ons goddelijke en menselijke zaken laat beschouwen. Dat dit nu alleen verwacht kan worden van een onderwijzer, die voor zich zelve deze levensbeschouwing omhelst en in wiens School het kind dezen invloed zal ondervinden, omdat de Bijbel er geen verboden boek is, maar "een licht" dat over allen en alles mag schijnen, is de eenvoudige slotsom, waartoe het gezegde moet leiden.

Ook vond ik hier gelegenheid om aan te toonen, hoe onwaar de beschuldiging is, als zouden wij de School willen maken tot eene verkapte Catechisatie, een vermomde Evangelisatie of eem tweede Kerk, waar slechts leerstellingen worden ingeprent. Neen, wij willen dat het kind op school *leere*, in den meest eigenlijken zin van het woord, lezen, schrijven, enz. Maar wij zeggen, Gods Woord is het licht, waardoor hij bij dat alles moet worden beschenen. Het licht is immers de voorwerpen niet; maar het maakt ons de voorwerpen kenbaar. Wie arbeiden wil, doet het daarom in het licht, niet in het donker. Zoo dus ook de School en de onderwijzer: zij sluiten het licht, dat Gods Woord verspreidt, den daarin gepredikten Christus, die "het licht der wereld" is, niet buiten, maar verrichten hun arbeid bij dat onbedriegelijk licht. Dat geeft richting en waarde aan hun werk. Zoo niet, dan wordt het onderwijs een werktuigelijke mededeeling van kundigheden, zonder meer, africhting, dressuur. Het opvoeden, het verstandig uitrusten van den ontluikenden geest, blijft dan achterwege. Mijn *tweede* stelling strekte om te betogen, dat *deze school alleen het kind geschikt maakt voor de maatschappij, waarin het zich, volwassen zijnde, zal hebben te bewegen*. Drie dingen zal het kind, wat overigens zijn lotsbedoeling zal wezen, groot geworden, moeten hebben geleerd: arbeiden voor zijn dagelijksch brood, omgaan met zijn evenmensch, en gehoorzaamheid aan de gestelde machten. Zonder deze drie, geen nuttig lid der samenleving. De school is, evenals het huisgezin, de plaats waar het kind daartoe practisch wordt voorbereid. Om te leeren, om te arbeiden, komt het op school; de geheele school is daar *opdat* het wat leere. Gij *moet* arbeiden; het bevel "dat, zoo iemand niet wil werken, hij ook niet ete", moet dus in Gods naam ook aan de kleinen op school worden gebracht. En wat den omgang met den evenmensch betreft, zie hoe de school ook daarvoor een oefenplaats is in het klein. In zijn mede-scholieren ontmoet het kind zijns gelijken op elk gebied, aan wie God juist dezelfde rechten geschonken heeft, als aan hem. Dit herinnert hem voortdurend dat zijn Ik niet in het middenpunt is van de wereld in welke hij zich beweegt en dat hij, practisch uitgedrukt, om Gods wil, zin en wil moet leeren betoemen, opdat die anderer recht niet te na komen, En eindelijk ontmoet het kind op school óók het Gezag, de gestelde macht. Zij staat voor hem in den persoon van "den Meester." *De Meester*; dat is de juiste en tegelijk vereerende titel; geenszins het niets zeggende, of iets verkeerd zeggende "Hoofd der School" van tegenwoordig. Waarom moet het kind aan den meester gehoorzamen? Omdat God het wil. God heeft hem, op die plaats, voor die oogenblikken, met het gezag over het kind bekleed (door het intermediair der ouders), en nu staat hij dus ook in dit opzicht in de plaats der ouders; meester in dubbelen zin van het woord: eerst, als de man die "het weet", en het dus aan het kind kan meêdeelen (meester in het vak, in de kunst), en dan ook meester als de man van gezag, die gehoorzaamheid mag eischen en, waar die geweigerd wordt, mag tuchtigen. In een woord, hij is in deze kleine wereld wat in de wereld der volwassenen de Overheid is, de door God verordende macht tot bescherming dergenen die het goed doen, en een wreekster tot straf dengeen die kwaad doet.

-vervolg op blad 1884w3